

กระบวนการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนในการ
ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจร: กรณีศึกษา
โครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัข
และแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชน ชุมชนโดยรอบและภายในพื้นที่
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*
The Collaborative Process of Network Partnerships in Rabies
Prevention and Stray Dog and Cat Management: A Case Study
of a Proactive Community Outreach Program at Valaya
Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

พกามาศ เลียงธนะฤกษ์, โรจนันท์ ทรงอยู่, ธีรพงษ์ น้อยบุญญะ และอรรคณ วชิรวัชร
Pakamat Leangthanarer, Rojjanant Songyoo, Teerapong Noyboonya and Akapol Varchirawatt
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pakamat.leang@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการการบริหารจัดการปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนผ่านบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน 2) ศึกษาบทบาทของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการสุนัขและแมวจรภายใต้การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสีเขียว ผ่านระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ร่วมขับเคลื่อนโครงการฯ ได้แก่ 1) ภาคการศึกษา 2) ภาครัฐ 3) ประชาชน และ 4) วัดในพื้นที่ใกล้เคียง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่และการรวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจัดหมวดหมู่คำและสรุปข้อมูลด้วยการพรรณนา

*ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2569; แก้ไขบทความ: 8 มิถุนายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 17 มิถุนายน 2569
Received: January 15, 2026; Revised: June 8, 2026; Accepted: June 17, 2026

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการในการบริหารจัดการเพื่อดำเนินโครงการจัดการปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนนั้นมีการดำเนินการผ่านการศึกษาบริบทของปัญหาหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อนหน้า หลังจากนั้นได้นำประเด็นต่างๆ มารวบรวมเป็นปัญหาที่ดำเนินการด้วยโครงการในการแก้ไขปัญหาละวางทิศทางไปจนถึงการจัดวางโครงสร้างบทบาทของเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลังจากทีโครงการเสร็จสิ้นได้แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์และการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ
2. บทบาทของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการสุนัขและแมวจร โดยภาคีเครือข่าย ได้แก่ ภาคการศึกษาเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโครงการร่วมกับภาครัฐ (กองสวัสดิภาพสัตว์และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์) หลังจากนั้นวัดได้เปิดพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งยังมีภาคประชาชนเข้ามาร่วมด้วยในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยได้ช่วยกันนำสุนัขและแมวจรมาเข้าโครงการในการจัดการปัญหาสุนัขและแมวจร

คำสำคัญ: กระบวนการความร่วมมือ; สุนัขจร; แมวจร; แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

Abstract

This research article aims to: (1) examine the process of managing stray dogs and cats issues at the community level through the participatory roles of multi-sectoral network partners; and (2) examine the roles of network partners in participating in and driving projects related to the management of stray dogs and cats under the Green University initiative. The study employs a qualitative research methodology, utilizing documentary research, in-depth interviews, and participant observation. The key informants and project participants include: the education sector, the public sector, local residents, and nearby temples. Data are analyzed using the New Public Governance, along with the collection and categorization of relevant research documents, keyword classification, and descriptive analysis.

The results reveal that:

1. The proactive management of stray dogs and cats is carried out through a structured process that begins with an analysis of the problem context, followed by issue identification, project planning, stakeholder role allocation, implementation, and outcome evaluation.

2. The project is driven by multi-sector stakeholder collaboration, with the academic sector initiating the project in partnership with government agencies, while temples, community members, and university personnel support public outreach and participate in bringing stray dogs and cats into the management program.

Keywords: Collaboration; Stray dogs; Stray cats; New Public Governance

1. บทนำ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ได้ก่อตั้งเพื่อพัฒนาการตอบสนองและแก้ไขปัญหาของมนุษย์ในยุคปัจจุบันและมีผลลัพธ์ที่ต้องการให้สำเร็จภายใต้หลักแนวคิดการพัฒนาที่สร้างความสมดุล 3 มิติ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม (Fissi et al., 2021) สถาบันการศึกษาถือว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการผสมผสานการพัฒนามิติทั้งสามด้านภายใต้แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ที่มีเป้าหมายในการบริหารจัดการสร้างประโยชน์การใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัย สภาพแวดล้อมให้คงไว้ซึ่งการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (พัทธา สืบศิริ มณฑล และคณะ, 2560, หน้า 103-119)

การพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้คนภายในท้องถิ่นย่อมสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีการบริหารจัดการคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของประชาชน การจัดระเบียบสภาพแวดล้อมอย่างการจัดระเบียบสุนัขและการสร้างการอยู่ร่วมกันระหว่างสุนัขและคนด้วยความปลอดภัยถือเป็นหนึ่งประเด็นการพัฒนาที่ควรให้ความสำคัญ หากพื้นที่ใดมีสุนัขจรจวนมากย่อมส่งผลสะท้อนปัญหาของพื้นที่นั้นทั้งในเรื่องของความปลอดภัยและทัศนียภาพภายในท้องถิ่น (สุทธิชัย รักจันทร์ เกตุฉวา บุญปรากฏ และณัฐวุฒิ ชีวพิทักษ์ผล, 2568) ซึ่งการบริหารจัดการสุนัขนั้นเป็นเป้าหมายที่หลายประเทศให้ความสำคัญเนื่องจากสุนัขและแมวจรที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมมักจะเป็นแหล่งของเชื้อโรคที่สามารถส่งต่อโรคมาสู่คนได้ (Cortez-Aguirre et al., 2018) โครงการการณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนถือเป็นหนึ่งในโครงการขับเคลื่อนภายใต้กรอบนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์มุ่งเน้นการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นพื้นที่แห่งความยั่งยืนที่ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาวะ และความปลอดภัย รวมถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งภายในและโดยรอบของมหาวิทยาลัย ภายใต้เป้าหมายดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงสถานการณ์ของสุนัขและแมวจรบริเวณพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อโรคภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มสัตว์จรเหล่านี้ ดังเช่นโรคพิษสุนัขบ้า (rabies) องค์การอนามัยโลก องค์การสุขภาพสัตว์แห่งโลก องค์การอาหารและเกษตรกรรมแห่งสหประชาชาติ ได้มีเป้าหมายในการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดสิ้นภายในปี 2030 หรือ zero human rabies death by 2030 อีกทั้งโรคพิษสุนัขบ้ายังถือได้ว่าเป็น

โรคประจำถิ่นของประเทศไทยและทวีปเอเชียที่มีการเฝ้าระวังและมาตรการควบคุมโรคทั้งในคนและสัตว์ จากกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านกฎหมายหลายฉบับ เช่น พ.ร.บ.โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. โรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 กรมปศุสัตว์ได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่าย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และประชาชน ระดมทรัพยากรเพื่อขับเคลื่อนการฉีดวัคซีนให้สุนัขและสัตว์ทุกตัวเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (Aldape García et al., 2024, pp. 1215-1233; Jaiswal, Kumar, & Chakraborty, 2023; สุนัย จันทรฉาย, 2561, หน้า 1-13)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนโครงการในการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนนั้นเป็นโครงการที่สำคัญต่อการพัฒนาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ย่อมส่งผลต่อสภาพแวดล้อมภายในรั้วมหาวิทยาลัยและโดยรอบ โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลลัพธ์หนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงเป็นที่มาของการวิจัยในงานศึกษานี้ ภายใต้แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) แสดงให้เห็นถึงบทบาทของทุกภาคส่วนที่ร่วมกันขับเคลื่อนดำเนินการบริการสาธารณะไปสู่ชุมชน (Chou & Tang, 2023) ดังนั้นงานวิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาผสมผสานการวิเคราะห์บทบาท กระบวนการและขั้นตอนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนโครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนผ่านบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนด้วยโครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนภายใต้มหาวิทยาลัยสีเขียว
2. เพื่อศึกษาบทบาทของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการสุนัขและแมวจรภายใต้การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสีเขียว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology) โดยวิธีการศึกษาการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การดำเนินการวิจัยผ่านการสรุป วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนในการขับเคลื่อนการให้บริการสาธารณะที่มาจากภาครัฐสู่ชุมชน ด้วยการวางแผนร่วมกัน ดำเนินงานพร้อมกันสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) วิธีการศึกษา ได้แก่ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมให้ได้มาซึ่งราย

ละเอียดในการเติมเต็มข้อมูลของบทบาทภาคีเครือข่ายและสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนงานในการขับเคลื่อนโครงการฯ ได้ พื้นที่ในการศึกษา คือ บริเวณชุมชนโดยรอบและภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นกลุ่มที่ถูกคัดเลือกด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผ่านการคัดเลือกจากคุณสมบัติที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการขับเคลื่อน ซึ่งมีคุณสมบัติที่สามารถร่วมแบ่งปันประสบการณ์ ข้อเท็จจริงในการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว รวมถึงให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ได้ โดยขั้นตอนของการเลือกผู้ให้ข้อมูลจะเป็นช่วงของการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วม และการร่วมสังเกตการณ์ของคณะผู้วิจัยภายในสถานการณ์เพื่อเก็บรายละเอียดข้อมูล ความรู้ และการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายในแต่ละภาคส่วน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำเสนอให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้ร่วมขับเคลื่อนโครงการฯ นั้นสามารถแบ่งได้ ดังนี้ 1) ภาคการศึกษา (คณะผู้วิจัยและตัวแทนเจ้าหน้าที่บุคลากรฝ่ายวิชาการและสนับสนุน) จำนวน 6 คน 2) ภาครัฐ (กองสวัสดิภาพสัตว์และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์) จำนวน 30 คน 3) ประชาชน จำนวน 90 คน 4) วัดในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 127 คน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 1) ภาครัฐ จำนวน 6 คน 2) ภาคประชาชน จำนวน 20 คน และ 3) วัดในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 27 คน ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งหมด 6 เดือน โดยภาครัฐและภาคการศึกษาเป็นผู้แสดงให้เห็นถึงบทบาทการขับเคลื่อนโครงการตั้งแต่ก่อนและหลัง ภาคประชาชนได้ให้ข้อมูลด้านการดำเนินโครงการและผลลัพธ์ที่เป็นการประเมินความพึงพอใจ ขณะที่วัดในพื้นที่ใกล้เคียงได้ให้ข้อมูลด้านความร่วมมือกับการแบ่งปันสถานที่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ

2. เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นการสรุปผลและวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลังจากนั้นสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของคณะผู้วิจัย ตลอดจนการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์ โดยข้อคำถามของการสร้างโครงสร้างคำถามประกอบไปด้วย การสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและพบเห็นสุนัขและแมวจร การแสดงถึงความพึงพอใจต่อโครงการฯ ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และการดำเนินการ รวมถึงการสะท้อนผลลัพธ์การดำเนินโครงการฯ ที่ตอบสนองต่อการจัดการสุนัขและแมวจรภายในและโดยรอบมหาวิทยาลัย ตลอดจนความคาดหวังในอนาคตต่อโครงการดังกล่าว ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษางานทฤษฎี แนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปและวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ประเภทของประเด็นความรู้และข้อมูล หลังจากนั้นนำมาเขียนบรรยาย รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์พื้นที่และโครงการฯ เพื่อเปิดรับข้อมูล

ต่างๆ และจุดบันทึกรายละเอียดการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) (Selin & Chevez, 1995, pp. 189-195; Chou & Tang, 2023; Osborne, Radnor & Strokosch, 2016) เป็นกรอบในการอธิบายและสังเคราะห์กระบวนการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายเพื่อพิจารณาการจัดการปัญหาสาธารณะที่ทำให้บทบาทแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่างๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐเพียงผู้เดียว แต่การขับเคลื่อนนั้นเกิดจากการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการกำหนดเป้าหมาย แบ่งบทบาท ทรัพยากร และตัดสินใจร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนผลลัพธ์ของโครงการบริการสาธารณะ ดังนั้นงานวิจัยจึงวิเคราะห์บทบาทและความสัมพันธ์ของภาคีเครือข่ายตั้งแต่บริบท การก่อตัวของประเด็นปัญหา การกำหนดทิศทาง โครงสร้างการดำเนินงาน และกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการประเมินผลลัพธ์ และนำผลการลงนามมาสังเคราะห์เป็นแผนภาพสรุปองค์ความรู้ของงานวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจร: กรณีศึกษา โครงการการณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชน ชุมชนโดยรอบและภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการการบริหารจัดการปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนผ่านบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนด้วยการขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการสุนัขและแมวจรทั้งภายในมหาวิทยาลัยและชุมชนบริเวณใกล้เคียงเป็นการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่าน การสร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในมหาวิทยาลัยและโดยรอบ ซึ่งกระบวนการในการขับเคลื่อนโครงการนั้นผู้วิจัยได้สรุปผลจากการลงพื้นที่และแนวคิดจากงานศึกษาก่อนหน้า รายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

บริบทก่อนหน้า (Antecedent) มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ได้มีเป้าหมายในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคม ทั้งนี้การพัฒนาดังกล่าวย่อมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมรอบข้างซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตหนึ่งอันเกี่ยวข้องกับชีวิตของประชาชน คือ สุนัขและแมวจรที่อยู่ภายในสภาพแวดล้อมด้านกายภาพของประชาชนในพื้นที่บริเวณภายในมหาวิทยาลัยและโดยรอบกลุ่มสุนัขและแมวจรเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสมทั้งเรื่องของการกินและการรับวัคซีนในแต่ละปี ดังนั้นโรคหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ โรคพิษสุนัขบ้า (rabies) ที่ถือว่าเป็นโรคสำคัญและสามารถคร่าชีวิตของประชาชนได้ ในแต่ละปีประชากรสุนัขและแมวจรที่เพิ่มขึ้นย่อมเสี่ยงต่อการนำพาโรคพิษสุนัขบ้าเข้าสู่ปัญหาของประชาชนและสังคมรอบข้างของมหาวิทยาลัยฯ

ดังนั้นภายใต้ประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การขับเคลื่อนโครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชน

การก่อตั้งประเด็นปัญหา (Problem-setting) การระดมเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนปัญหาที่กลุ่มเครือข่ายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เห็นพ้องต้องกันเพื่อขับเคลื่อนกับประเด็นปัญหานั้น คือ การขับเคลื่อนการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจร และทุกกลุ่ม ได้แก่ มหาวิทยาลัยฯ กองสวัสดิภาพสัตว์และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์ บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยฯ และประชาชนบริเวณรอบมหาวิทยาลัยฯ รวมถึงวัดในพื้นที่ใกล้เคียงร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อให้การจัดการปัญหานั้นได้รับการหาทางแก้ไข พร้อมทั้งวางบทบาทหรือระบุบทบาทการขับเคลื่อนว่าแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนอย่างไรเพื่อให้โครงการได้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

การวางทิศทางการดำเนินการ (Direction-setting) การร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันและการแบ่งปันการตีความของประเด็นปัญหาของสุนัขและแมวจรภายในมหาวิทยาลัยฯ รวมถึงการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหในการสร้างโรคระบาดพิษสุนัขบ้าและปัญหาต่างๆ ที่ตามมาจากสุนัขและแมวจร ไปจนถึงผลลัพธ์ที่บริเวณภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหเหล่านี้ ผ่านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการพิจารณาเป้าหมายและทิศทางของหน่วยงานและการจับมือร่วมกันขับเคลื่อนประเด็นเดียวกันและทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน โดยการดำเนินงานได้กำหนดการดำเนินการทำหมัน ฉีดวัคซีนเพื่อให้สุนัขและแมวจรได้รับการควบคุมประชากรและได้รับการรับวัคซีนที่เหมาะสม

การจัดวางโครงสร้าง (Structuring) การระบุระยะของการดำเนินโครงการในแต่ละขั้น ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีบทบาทร่วมกันขับเคลื่อน โดยมหาวิทยาลัยได้เริ่มวางแผนร่วมกับกรมปศุสัตว์ในการดำเนินการจัดทำโครงการฉีดวัคซีนและทำหมัน ทั้งนี้ได้นำโครงการดังกล่าวไปประชาสัมพันธ์ที่บริเวณวัด และผ่านประชาชนรอบข้างมหาวิทยาลัย ซึ่งบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยฯ และประชาชนรอบข้างได้เข้าร่วมในวันงานและดำเนินการนำสุนัขและแมวจรมาเข้าร่วมโครงการ และวางทิศทางของโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ รวมถึงการประเมินผลลัพธ์ที่ได้รับผ่านผู้เข้าร่วม

การดำเนินงาน (Implementing) หลังจากที่ได้มีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ รวมถึงการจัดวางโครงสร้างของแต่ละฝ่ายการดำเนินการกล่าวคือ เป็นการวางบทบาทในขั้นเริ่มต้นโครงการ โดยฝ่ายภาคการศึกษาและกรมปศุสัตว์ได้เริ่มประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ต่างๆ ผ่านความร่วมมือจากวัดและชุมชนในการแบ่งปันพื้นที่ และในวันเริ่มโครงการ ส่วนของกระบวนการซักถามประวัติของสุนัขและแมวจรที่เข้าร่วมโครงการเพื่อนำเข้าไปทำหมันและฉีดวัคซีนนั้นเป็นการสอบถามโดยกรมปศุสัตว์ ขณะที่ประชาชนโดยรอบชุมชนและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยได้นำสุนัขและแมวจรเข้าร่วมโครงการ หลังจากนั้นชุมชนและบุคลากรเป็นผู้ประเมินโครงการและภาคการศึกษาได้นำผลประเมินมาร่วมกันปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานในครั้งถัดไป

ผลลัพธ์และการประเมินผลลัพธ์ (Outcomes and Evaluation) เป็นการประเมินด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการประเมินผลลัพธ์ก่อให้เกิดกระบวนการย้อนกลับ (feedbacks) โครงการนี้ ได้มีการประเมินผลลัพธ์ผ่านการพูดคุย ทำการสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการทั้งด้านของสถานที่ บุคลากร และการดำเนินการพร้อมทั้งรวมผลสัมภาษณ์ภาคประชาชน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจ และต้องการให้มีการดำเนินการจัดโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเห็นการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาคส่วนของมหาวิทยาลัย กรมปศุสัตว์ และภาคประชาชนที่ได้เข้าร่วมจึงมองว่าศักยภาพของโครงการที่จัดผ่านความร่วมมือดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบมหาวิทยาลัยได้อย่างแท้จริง

2. บทบาทของภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการสุนัขและแมว เป็นการร่วมกันขับเคลื่อนจากหน่วยงานหลายฝ่าย และหลายภาคส่วนเพื่อให้การบริการสาธารณะนั้นได้ตอบสนองหรือเป็นไปตามความต้องการของประชาชนภายในพื้นที่ ด้วยการขับเคลื่อนจากภาครัฐ ภาคการศึกษา และประชาชน รวมถึงภาคส่วนอื่นๆ ตามแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) ที่ให้ความสำคัญกับภาคส่วนต่างๆ ที่ร่วมกันขับเคลื่อนดำเนินงาน ซึ่งโครงการวิจัยนี้ได้สังเกตเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ และการแสดงถึงบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายเพื่อขับเคลื่อนให้งานสามารถดำเนินการเกิดผลสำเร็จได้ โดยรายละเอียดในการขับเคลื่อนโครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเข็รสู่ชุมชนของแต่ละภาคส่วนมี ดังนี้

ภาคการศึกษา ขับเคลื่อนโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ การขับเคลื่อนโครงการฯ นั้นได้ผ่านการดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานบริหารจัดการสุนัขและแมวในมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทในการจัดการปัญหาและบริหารจัดการ รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตของสุนัขและแมวภายในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ภายในการดำเนินโครงการคณะกรรมการฯ ได้เริ่มตั้งแต่การติดต่อประสานงานกับภาครัฐ (กองสวัสดิภาพสัตว์และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์) เพื่อขอความร่วมมือในการเตรียมความพร้อม การจัดการทำหมัน ฉีดวัคซีน และการให้ความรู้แก่ผู้ที่มาเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการ การประชาสัมพันธ์ การจัดเตรียมสถานที่ ตลอดจนการประเมินผลลัพธ์ของโครงการเพื่อให้ต่อบัณฑิตสู่ประสงคในการขับเคลื่อนโครงการ

ภาครัฐ (กองสวัสดิภาพสัตว์และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์) ได้ดำเนินการขับเคลื่อนผ่านการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์และการจัดวางสถานที่ รวมถึงการควบคุมให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินการบริหารจัดการสุนัขและแมวที่เข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่การจัดเตรียมสถานที่อย่างเป็นระเบียบ การตรวจสอบประวัติสุนัขและแมวที่เข้าร่วมโครงการก่อนเริ่มทำหมัน และการให้ความรู้หลังจากการทำหมัน การดูแลอย่างเหมาะสมและถูกวิธี ตลอดจนการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคต่างๆ และทำให้คุณภาพ

ชีวิตของสุนัขและแมวได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพ

วัดในพื้นที่ใกล้เคียง การขับเคลื่อนโครงการที่ต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนโดยรอบของมหาวิทยาลัยรับทราบและเข้าร่วมโครงการ วัดบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงได้มีบทบาทในการอนุเคราะห์สถานที่ในการประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และการลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการของประชาชนที่สนใจในการนำสุนัขและแมวภายใต้การดูแล รวมถึงสุนัขและแมวจรบริเวณโดยรอบของพื้นที่มาเข้าร่วมโครงการ

ประชาชนในมหาวิทยาลัยและภายในพื้นที่รอบข้าง บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและได้ร่วมสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมโดยรอบของมหาวิทยาลัยผ่านการนำสุนัขและแมวภายในมหาวิทยาลัยเข้าร่วมโครงการด้วยการนำมาทำหมันและฉีดวัคซีน ตลอดจนประชาชนโดยรอบที่นอกจากจะช่วยกันประชาสัมพันธ์แล้วยังเข้าร่วมโครงการด้วยการนำสุนัขและแมวเข้ามาทำหมันและฉีดวัคซีน พร้อมทั้งรับฟังคำแนะนำจากภาครัฐเพื่อนำไปดำเนินการในการเลี้ยงดูสุนัขและแมวภายใต้การดูแลและโดยรอบให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังให้คำชี้แนะและแนะนำแก่สถาบันการศึกษาหรือผู้อำนวยการความสะดวกในการขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในโครงการครั้งถัดไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสีเขียวผ่านโครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัข และแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการบริหารจัดการปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนผ่านความร่วมมือของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน พบว่า การดำเนินงานมีลักษณะเป็นกระบวนการความร่วมมือที่เริ่มจากการกำหนดประเด็นปัญหาร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงาน การจัดวางบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผลร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อควบคุมประชากรสุนัขและแมว ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในและโดยรอบมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดการปัญหาสาธารณสุขที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ไม่สามารถดำเนินการโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และภาคประชาชนในการร่วมกำหนดปัญหา วางแผน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ (Cortez-Aguirre et al., 2018) ทั้งนี้ ผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับแนวคิดความร่วมมือระหว่างองค์กรของ Selin และ Chavez (1995) ที่อธิบายว่า ความ

สำเร็จของการดำเนินงานร่วมกันเกิดจากการสร้างความเข้าใจร่วมในประเด็นปัญหา การกำหนดเป้าหมายร่วม และการแบ่งบทบาทความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานสามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการติดตามและประเมินผล เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความยั่งยืนของโครงการและการพัฒนาสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบ

2. บทบาทของภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนโครงการ พบว่า การบริหารจัดการปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา ชุมชน วัด และภาคประชาชน โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทตั้งแต่การกำหนดประเด็นปัญหา การวางแผนดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ การดำเนินกิจกรรม ตลอดจนการติดตามและประเมินผลโครงการร่วมกันสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) ของ Osborne, Radnor และ Strokosch (2016) ที่มองว่าการจัดบริการสาธารณะมิได้เป็นภารกิจของภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องในการร่วมสร้างคุณค่าและผลลัพธ์สาธารณะ การดำเนินโครงการครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการทรัพยากร ความรู้ และศักยภาพของภาคีเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณะที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อชุมชนในวงกว้าง และสอดคล้องกับแนวคิดของสุนัย จันทรฉาย (2561) ที่เห็นว่า ความสำเร็จของการดำเนินนโยบายสาธารณะขึ้นอยู่กับ การประสานบทบาทและความร่วมมือของเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอนของโครงการ ตั้งแต่การระบุปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปจนถึงการประเมินผลและสะท้อนข้อมูลกลับเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของโครงการ

กล่าวโดยสรุป การขับเคลื่อนโครงการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรเชิงรุกสู่ชุมชนเป็นผลจากความร่วมมือของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการสุนัขและแมวจรเป็นไปอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ความรับผิดชอบร่วมของชุมชน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมโดยรวมอย่างยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน ควรร่วมกันกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายด้านการบริหารจัดการสุนัขและแมวจรในลักษณะบูรณาการ โดยมุ่งส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและสัตว์อย่างปลอดภัย ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพสัตว์ในชุมชน

1.2 สถาบันการศึกษาที่ดำเนินนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) ควรบรรจุประเด็นการบริหารจัดการสุนัขและแมวไว้ในแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมขององค์กร เพื่อส่งเสริมการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของคนและสัตว์ภายในมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบ

1.3 ควรพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายและชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพของโครงการ ระดับการมีส่วนร่วม และศักยภาพของเครือข่ายความร่วมมือ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจด้านสวัสดิภาพสัตว์ การป้องกันโรค และการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์ในสังคมอย่างเหมาะสม

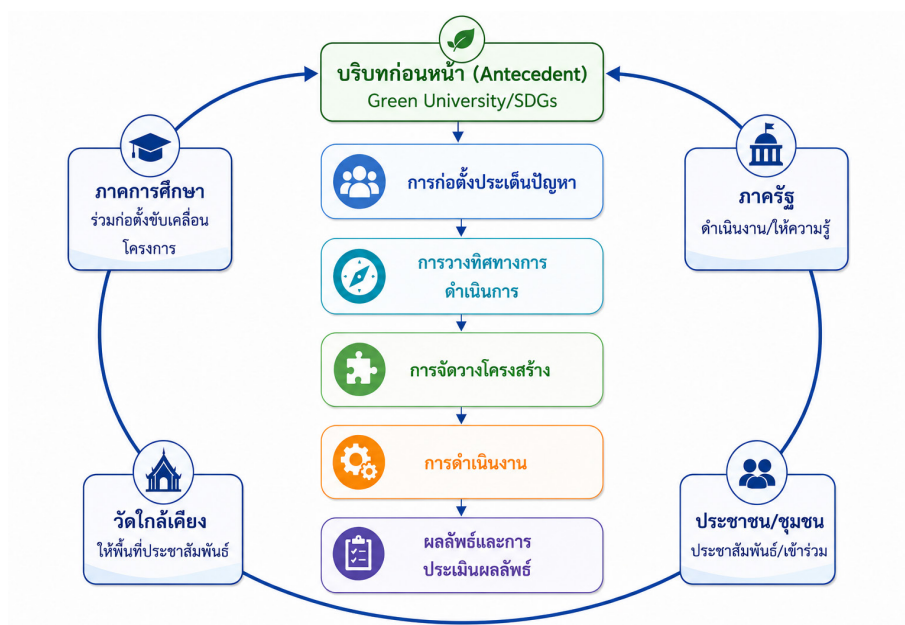
2.2 ควรจัดทำฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศสำหรับการบริหารจัดการสุนัขและแมวภายในมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์ การประชาสัมพันธ์ การเฝ้าระวังปัญหา และการวางแผนดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสา การดูแล และการอุปถัมภ์สัตว์จรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การขับเคลื่อนโครงการการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและแก้ไขปัญหาสุนัขและแมวจรูกรุกลุ่มชนได้ดำเนินการภายใต้กระบวนการความร่วมมือหลายภาคส่วนตั้งแต่การร่วมก่อตั้งประเด็นปัญหาร่วม จากสถานการณ์ของจำนวนสุนัขและแมวที่เพิ่มขึ้นเสี่ยงต่อโรคพิษสุนัขบ้าส่งผลกระทบภายในและโดยรอบมหาวิทยาลัย จึงนำไปสู่การเปิดพื้นที่สนทนาพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลการขับเคลื่อนโครงการจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสภาพของปัญหา ความต้องการ และข้อจำกัดของหลายฝ่ายร่วมกัน โดยกระบวนการดำเนินงานผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ได้แก่ ภาคการศึกษา กรมปศุสัตว์ วัดในพื้นที่ และประชาชนทั้งภายในมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบ หลังจากนั้นภาคการศึกษาและกรมปศุสัตว์ได้กำหนดทิศทางในการดำเนินการเพื่อสร้างโครงการออกในการแก้ไขปัญหาด้วยการทำหมัน และฉีดวัคซีนเพื่อยกระดับสวัสดิภาพสัตว์และความปลอดภัยของชุมชน ในเชิงโครงสร้างมหาวิทยาลัยนำโดยคณะกรรมการบริหารจัดการสุนัขและแมวเป็นกลไกในการประสานงาน และกำหนดบทบาท ดำเนินงาน และติดตามผล โดยแบ่งหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละภาคส่วน และวัดกับชุมชนเป็นพื้นที่ที่ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานได้ ขณะที่ในระดับปฏิบัติการ ภาคีเครือข่ายได้

ดำเนินกิจกรรมตามการประชาสัมพันธ์ เข้าร่วมในวันที่โครงการดำเนินการ โดยกรมปศุสัตว์ได้ดูแลการดำเนินการฉีดวัคซีนและทำหมัน ประชาชนโดยรอบมหาวิทยาลัยและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยได้นำสุนัขและแมวเข้ามาร่วมโครงการ หลังจากนั้นได้ทำการประเมินผลลัพธ์ของโครงการด้วยการให้ข้อเสนอแนะผ่านการพูดคุย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) ที่เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสร้างคุณค่าร่วมกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- พัชรา สืบศิริ, มณฑล จันทน์แจ่มใส, อธิยานันท์ จิตรโรจนรักษ์ และบัญชา บุณยสิงห์. (2560). โครงการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว. *Research Journal Phranakhon Rajabhat: Science and Technology*, 12(1), 103-119. https://li01.tci-thaijo.org/index.php/PRRJ_Scitech/article/view/72379
- สุนัย จันทรฉาย. (2561). โรคพิษสุนัขบ้าและสถานการณ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2561. *วารสารแพทย์เขต* 4-5, 37(1), 1-3. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/reg45/article/view/123248>

- Aldape García, Á. O., Bustos Aguayo, J. M., & Patiño Palomares, M. L. (2024). Exploring narratives to find effective strategies to dispose stray dogs' carcasses and reduce pollution in public spaces. *Trends in Psychology*, 32(4), 1215-1233. <https://doi.org/10.1007/s43076-022-00212-4>
- Cortez-Aguirre, G. R., Jiménez-Coello, M., Gutiérrez-Blanco, E., & Ortega-Pacheco, A. (2018). Stray dog population in a city of southern Mexico and its impact on the contamination of public areas. *Veterinary medicine international*, 2018(1), 2381583. <https://doi.org/10.1155/2018/2381583>
- Chou, M. J., & Tang, H. H. (2023). The value and impact of stakeholder networks in exploring the complexity of government public services: A case study of stray dog population management. In *Proceedings of the IASDR 2023 Conference*. Milan, Italy: International Association of Societies of Design Research.
- Fissi, S., Romolini, A., Gori, E., & Contri, M. (2021). The path toward a sustainable green university: The case of the University of Florence. *Journal of Cleaner Production*, 279, 123655. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.123655>
- Jaiswal, S., Kumar, A., & Chakraborty, S. (2023). Balancing the scales of governance: Man vs strays. *NUJS Journal of Regulatory Studies*, 8, 70. <https://www.nujs.edu/wp-content/uploads/2023/07/5-1.pdf>
- Osborne, S. P., Strokosch, K., & Radnor, Z. (2018). Co-production and the co-creation of value in public services: A perspective from service management. In *Co-production and co-creation* (pp. 18-26). London, England: Routledge.
- Selin, S., & Chevez, D. (1995). Developing a collaborative model for environmental planning and management. *Environmental management*, 19(2), 189-195. <https://doi.org/10.1007/BF02471990>

